

Szigethy Anna

ORCID: 0000-0003-2342-1724

MATE KC Rippl-Rónai Művészeti Intézet

szigethy.anna@uni-mate.hu

Artcadia, ú.f. 1(2), 48–52. (2022)

A cikkre a Creative Commons 4.0 standard licenc alábbi típusa vonatkozik: CC-BY-NC-ND-4.0.

Halott természet – kísérlet tárgyak fizikai és szimbolikus átalakítására

A 2022 októberében Halott természet címmel megrendezett kiállításom kapcsán Heuréka-szerű boldog felkiáltásról nem beszélhetünk, épp ellenkezőleg. A kiállított fotósorozat és plasztikák témája, anyaga az a nagy mennyiségű műanyag palack, amit pár év alatt egy egyszemélyes háztartás a legnagyobb odafigyelés ellenére is kitermel. Ennek a riasztó, eltűnni nem képes anyagnak a művészi felhasználására teszek kísérletet az új munkákban; de ez az innováció, maga a Heuréka kifejezés esetében keserű és ironikus színezetet kap. Ugyan lehet, hogy a hagyományos csendélet-tárgyakkal kiegészített kompozíciókon ezek is értékes, megörökítésre méltó tárgyakká válnak, vagy a köztereken elhelyezett plasztikák (amelyeket a szürkére lefestett műanyagpalackokból készítek) szobrokká nemesednek, esetleg ráterelik a figyelmet a túlfogyasztásra: de mindez illúzió és nem megoldás arra, hogy azt a felfoghatatlan mértékű káros anyagot, amit nap mint nap használunk, maradéktalanul átalakítsuk, új funkcióval ruházzuk fel, netán valóban értékessé tegyük.

kulcsszavak: csendélet, fenntarthatóság, térhasználat

Dead nature – an experiment for the physical and symbolic transformation of objects

In my exhibition entitled Dead Nature, which will be held in October 2022, we cannot talk about a eureka-like happy exclamation; quite the contrary. The subject and material of the series of photographs and sculptures is the large quantity of plastic bottles that a single person household can produce in a few years, despite the greatest care. In the new works, I am attempting to make artistic use of this alarming, non-perishable material; but this innovation, the term “eureka” itself, takes on a bitter and ironic tone in my case. It may be that in the compositions with the traditional still-life objects, these too become valuable objects worthy of being preserved, or that the three dimensional objects in public spaces (made from plastic bottles painted grey) become sculptures, perhaps drawing attention to overconsumption; but all this is an illusion and not a solution to fully transform, give a new function to, or even make truly valuable the incomprehensible amount of harmful material that we use every day.

keywords: still life, sustainability, use of space

Közel három év műanyag palackjai, dobozai egy egyszemélyes háztartásból: ezek egy része látható a **Halott természet** fotósorozat képein. Ezekkel a tárgyakkal kiürülésük után nem tudunk mit kezdeni, legjobb esetben új funkciót próbálunk találni nekik. Amikor a mennyiségük miatt azonban már ez sem működik, akkor zavartan bedobjuk a **műanyag/fém** feliratú kukába. Ettől a rossz érzéstől vezetve kezdtem el gyűjteni, és a saját művészeti eszközeimmel átalakítani őket. Elhatároztam: megpróbálom értéktelen, ámde mérhetetlenül káros mivoltukat megváltoztatni, de legalább felhívni a figyelmet ezekre – a környezetünkben észrevétlenül növekvő – műanyag hegyekre.

Pályám eleje óta egyaránt foglalkoztat a csendélet mint műfaj, valamint az értéktelen anyagok, a műanyag és filléres használati tárgyak beemelése az alkotásaimba. A provokációra, ami a fennkölt műfaj és az egyszerű (gyakran giccses) háztartási tárgyak találkozásából születik, figyelemfelhívásként tekintettem. Amikor „nomád művészként” állandóan utaztam, ezeknek a tárgyaknak a beszerzése praktikus volt számomra; viszont az otthon közegében az az érzésem, hogy ezek a műanyag, gyakran eldobható holmik átveszik az uralmat az életünk felett, és egyre többet találunk állandó használatban is.

2000-ben egy dél-franciaországi rezidens programon észrevettem a kertben szállításra váró, zsugorfóliázott vízspalack-tömböket, amelyek így, egy hipermarket hátsó kijárata helyett egy kastélykertben heverve egészen más képet mutattak. Megörökítettem ezeket a talált jeleneteket, ahogy a napfényben megcsillantak a műanyag réte-

gek, a vízcseppek különös rajzolatot adtak ki. A fotókon így részben absztrakt kompozíciók láthatók, amelyeken csak egy-egy részlet (palack, kupak vagy felirat a csomagolóanyagon) igazítja el a nézőt, hogy mit lát pontosan. 2013-ban a Kiscelli Múzeumban rendezett kiállításom során a Budapest várostörténetét bemutató tárlaton a vitrinekben levő tárgyak egy részét kicseréltem ezekre a képekre. Attól, hogy a néző egy ilyen közegben láthatta őket, (bár méretük miatt egyáltalán nem tolakodóan) ezek a hétköznapi

tárgyak mintha magasabb esztétikai értéket kaptak volna. A műanyag mint fogyasztói kultúránk jelképe múzeumi környezetben, az értékes porcelángyűjteményt őrző polcokon kiállítási tárggyá vált.

A COVID-járvány alatt, a kényszerű bezártság időszakában újra figyeltem a műanyagokra, mert tanácstalan voltam az elhasznált, üres palackokkal kapcsolatban, amit folyamatosan vásároltam. Elkezdtem gyűjteni őket, majd dolgozni velük.

Először egy fotósorozatot terveztem: zsúfolt csendléteket komponáltam, játszottam a színek elrendezésével, a fényekkel, miközben egyre élesebbé vált a kontraszt. Egyfelől az üres műanyag palackok, amelyek minél nagyobb számban szerepelnek a fotókon, annál rosszabb érzést keltenek, utalnak az állandó fogyasztásra, felesleges és/vagy elkerülhetetlen vásárlásainkra – másrésztől vidám pop art-os színük, szokatlan formaviláguk különösen feltűnő, ha lekerülnek róluk a címkék, amelyek mintha mindezt eltakarták volna.

Amennyiben a palackokat megszabadítjuk a címkéktől, márkajelzésektől, akkor is elég egyértelműen utalnak a konkrét tartalomra, hogy miből mennyi fogy egy év alatt, mi jellemző és mi ritka egy-egy háztartásban. Ezért elhatároztam, hogy nemcsak esztétikai szempontok szerint használom fel a gyűjteményt, de a csendélet-fotókkal párhuzamosan megjelenítem őket a térben – s így láthatóvá válik a mennyiség, egy ember adott időszakra vetített fogyasztása is. A téri változattal ráadásul valamilyen figyelemfelhívó gesztust szerettem volna tenni, hogy vidám színeik, formai változatosságuk ellenére olyan anyagokról van szó, amelyek

100 év alatt sem bomlanak le, tűnnek el; miközben folyamatosan több tonnányit vásárolunk és dobunk el belőlük.

A következő fotósorozathoz ugyanezeket a tárgyakat egységes szürkére festettem: ezzel végképp elveszítették konkrét jelentésüket, hogy valaha mire használták őket, valamint még látványosabban jelentek meg érdekes formai megoldásaik, a kisebb-nagyobb különbözőségek. Egy művészeti projekt egykori tartalmuktól megfosztott alapanyagaivá váltak. Egységes szürkével való leöntésük riasztó értéktelenségüket hangsúlyozta, nagyobb mennyiségben fenyegetőnek is tűntek.

A szürke palackokkal elkezdtem csendéleteket fotózni. A klasszikus csendélet-festmények mintájára, úgy fényképeztem őket különböző műtermi vagy otthoni környezetben, mintha értékes tárgyak lennének. Ezeken a kompozíciókon a műanyag hol belesimul (mintha maga is egy értékes dolog lenne), hol riasztóan különválnak a többi használati tárgytól, régi tálaktól, gyümölcsöktől. A többrétegű festés és a fények beállítása miatt a műanyagok érzéki tárgyakká váltak, mintha nem is filléres alapanyagból lennének. Néhány képen szinte méltó társaivá lettek a családi hagyatékból származó régi fémedényeknek.

A fotósorozaton túl építettem több totemszerű szürke plasztikát is a palackokból. Nem préseltem össze a tárgyakat, ezért hálószerű, áttört konstrukció jött létre, amelyben az összeragasztott felületek közötti nyílások a dinamizmus, mozgás érzését keltik. Referenciáim itt a hatvanas években készült térelválasztó elemek, áttört paravánok és virágtartó állványok voltak, valahol az iparművészet és a szobrászat határán. Az összefonódó formák alkotta tömeg utal arra, hogy „készen áll” az újrahasznosításra, feldolgozásra – valamint totemként magasodik ki a környezetéből, mint egy felkiáltójel, mint egy emlékmű.

Ebből a gondolatból indultam ki, amikor a plasztikát nem a műteremben, hanem köztéren fotóztam: reggelenként a lakóhelyem környékén sétáltam vele, és pillanatnyi szituációkat örökítettem meg különböző utcai helyzetekben. Máskor a parkban – mint kvázi természetben – helyeztem el, és igyekeztem megragadni az ellentétet, amit a környezet és a műanyag tárgyak, mindennapjaink banális tárgyai alkotnak.

Bár a nagyváros eredendő szürke színe hasonló a szobrom színével, mégis meglepő tárgyként, kiugró ellentétként viselkedett ebben a környezetben. És néhány pillanatig talán az arra haladók számára összeállhatott egy figyelemfelhívó gesztus, amikor pár perc után felismerték, hogy a szobrot elhasznált műanyag palackokból építettem.

Nem hiszek abban, hogy egy művész a munkájával konkrétan beleszólhat abba, hogy a világ merre menjen. De a nézőpontokon változtathat, felhívhatja a figyelmet a maga eszközeivel – az én szándékom legalábbis ez volt, amikor elkezdtem összegyűjteni a műanyagokat. Az elmúlt másfél évben, eleinte még a magam számára is homályos elképzelésekkel, ültem a műteremben egy rakás elhasznált műanyag palack között, és többféle megközelítéssel próbáltam valamilyen új funkciót, igazi értéket adni ezeknek a káros és filléres tárgyoknak. A heuréka-érzés eddig elmaradt. Vagy eleve kudarcra van ítélve vállalkozásom? A munkát mindenesetre folytatom, hogy különböző ökológiai művészeti produktumok megalkotásával köztéren, közvetlenül érjem el a nézőket.

***A Halott természet című kiállítás
2022. október 14.-november 14. között volt látható
a Klauzál13 Galériában, Budapesten.***